

K dobrotě a nedobrotě *Ekonomie dobra a zla*

Jiří Hoblík¹

Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem

jirhob@seznam.cz

Summary

On the Good and the Ungood in The Economics of Good and Evil. This study analyses the monograph by Tomáš Sedláček, *The Economics of Good and Evil*. It is seen as a popularizing book, not a scholarly one. The book is understood to be a popularizing book, not a scholarly one. Gradually, there is summed up some of the inconsistencies in Sedláček's treatment of the Epic of Gilgamesh and Biblical literature. In this the book is at odds with its popularity. It depends on the close connection between the history of economic and religious thought, but, as a result of a failing interpretation, it is unable to live up to its own purpose. But in doing so, it directly entangles itself into a dilemma (questions of good and evil) that she herself has themed.

Dobrotou, odvážíme-li se hned na začátku pracovní definice, zkusme zde rozumět intaktnost životního prospěchu, která je obecně pozorovatelným, sdělitelným i sdílitelným zájmem, ale v lidských představách natolik individuálně diferencovaným, že odlišnosti přerůstají v konflikty, a tedy v něco, co dobrotě odporuje. Nepotřebujeme se tázat na dobro samo, abychom se dostali do spleťtých nesnází. Nedobrota je spíše vpletena do dobroty, než aby byla oddělenou kategorií. Zač vedle toho považovat dílčí dobrotu? Za diskreditovanou dobrotu?

Je jistě na místě se obrátit k dilematům klasické filosofie a psát pak o té otázce bez definitivních definic. Tyto kroky shledáváme v známé knize ekonoma Tomáše Sedláčka *Ekonomie dobra a zla*² a akceptujeme je, i když je nepovažujeme za něco objevného. Sotva však můžeme akceptovat lavinu pochybení, jíž se kniha vyznačuje, a navíc se musíme podívat nekritickému obdivu některých recenzentů,³ ač mnoho specialistů na otázky náboženství, jimž se kniha nemalou měrou věnuje, mezi nimi nenajdeme.⁴

¹ Doc. Mgr. Jiří Hoblík, Ph.D., Department of Philosophy and Humanities, Faculty of Arts of Jan Evangelista Purkyně University in Ústí nad Labem, Czech Republic. Correspondence: doc. Mgr. Jiří Hoblík, Ph.D., Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Pasteurova 13, 400 96 Ústí nad Labem.

² T. Sedláček, *Ekonomie dobra a zla*, Praha 2009. Dále v poznámkách pod čarou jako EDZ.

³ Zajímavý je však posun v postoji Jana Lukavce, který recenzuje *Ekonomii dobra a zla*, zatímco pozdější soubor Sedláčkových statí *Druhá devíce touhy I* z roku 2019 pojednává s pečlivější kritikou, která nám potvrzuje, že Sedláčkovy statí jsou v podobném stylu jako *Ekonomie dobra a zla*, srv. J. Lukavec, rec. Sedláček, Tomáš, *Druhá devíce touhy I*, URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/41385/sedlacek-tomas-druha-derivace-touhy-i> (31.1.2021) (poté vyšel ještě druhý soubor Sedláčkových statí *Druhá devíce touhy II*, Praha 2020).

⁴ Svým oborem k tématu má blízko Z. Nešpor, který *Ekonomii dobra a zla* považuje za „ekonomii náboženství par excellence“ a vytýká autorovi nedávné monografie o ekonomii náboženství, že Sedláčkovu knihu opomíjí, jako by ta byla odbornou publikací, srv. rec. *Český lid*, č. 1, 107 (2020), (s. 115-118) s. 116 [rec. tit. Pavol Míňarik, *Ekonomie náboženství a náboženství v postkomunistické Evropě*, Brno: Masarykova univerzita 2018].

Ekonomii dobra a zla nemusíme klást do kategorie publikací odborných, postačí, když ji budeme považovat za publikaci populárně-naučnou. Jako taková by však měla splňovat určité parametry, k nimž patří mimo jiné pečlivé čerpání ze spolehlivých zdrojů, poskytování spolehlivých informací a odvozování dostatečně zdůvodněných závěrů. V následující analýze se pokusíme doložit, že právě v tom kniha *Ekonomie dobra a zla* selhává. Zaměříme se na Sedláčkovu pojednání Eposu o Gilgamešovi a biblické literatury, kde nesnáze shledáváme především. Jeho školské pojednání filosofie ponechme spíše stranou, zatímco ekonomickou vědou se zabývat nebudeme vůbec, protože nespadá do naší kompetence.⁵ Sedláčkovým zájmem je ukázat, že ekonomie je disciplína překvapivě blízká filosofii i vědám, jež se zabývají náboženstvím, takže je proč se v ní ptát na dobro a zlo, a že na druhé straně myšlenky moderní ekonomie mají své analogie a předstupně v dějinách náboženství a filosofického myšlení.

Pojednání Eposu o Gilgamešovi

Nejprve si všimněme pojednání Eposu o Gilgamešovi, který je zmíněn dokonce už v podtitulu knihy. V této souvislosti je překvapující kvantum nesrovnalostí na malém prostoru. Jak třeba Jiří Prosecký a Blahoslav Hruška přijdou k tomu, že autor nečetl velmi kvalitní českou edici eposu, kterou vydali (spolu s chetitologem Markem Rychtaříkem) roku 2003?⁶ Místo toho se čtenáři *Ekonomie dobra a zla* mohou obeznámat s nespolehlivým převyprávěním. Ze seznamu literatury v prvním vydání dokonce ani nevyplývá, s jakou edicí autor vlastně pracoval (až ve vydání z roku 2012 je doplněna zmínka překladu L. Matouše).⁷ Již to je na pováženou. Mohlo by se říci, že je prospěšné, když se tolik čtenářů dozví něco o Gilgamešovi a o bibli. Jak ale prospěšné jsou nespolehlivé informace? Je snad přípustné je poskytovat v oblasti ekonomie?

Nyní však k jednotlivostem. Autor tvrdí, že „epos o Gilgamešovi pojednává o době před téměř pěti tisíci lety“.⁸ Opomíjí, že s datováním je to složitější (ve vydání z roku 2012 mluví o čtyřech tisících let a je alespoň o trochu přesnější)⁹. Kanonická verze z mladší babylonské doby pochází přibližně z –11. století,¹⁰ nejstarší části neúplně dochované starobabylonské

⁵ Ke kritice Sedláčkových ekonomických postojů srv. J. Schloemann, *Schulden machen uns zu Sklaven. Der Ökonom Tomas Sedlacek über guten und bösen Kapitalismus, die Gier nach Wachstum und die Frage, warum die Euro-Krise einem Alkoholexzess gleicht*, in: *Süddeutsche Zeitung*, 4. 2. 2012, URL: <https://www.sueddeutsche.de/kultur/kapitalismus-schuld-und-schulden-1.2521819> (31.1.2021). A dále: N. F. Koehn, *The Moral Behind All the Numbers*, *New York Times* 2. 7. 2011, URL: https://www.nytimes.com/2011/07/03/business/03shelf.html?_r=1 (31.1.2021).

⁶ Patrně si to ale Sedláček uvědomoval, protože na jedné straně se hlásí k vědě, ale hned na začátku odmítá zabývat se dílem vědců, kteří si užívají „svého nezaslouženého klidu od kritiky ze strany jiných oborů nebo veřejnosti“, T. Sedláček, *Ekonomie dobra a zla: Po stopách tázání od Gilgameše po finanční krizi*, Praha 2009, s. 12. Pečlivá práce si od Sedláčka zřejmě nezaslouží zásluhy, a tak polemizuje proti komusi.

⁷ Vydání z roku 2012, které se pyšní sebeoznačením „oxfordské rozšířené vyslouží“, opravuje některá pomýlení a přináší různé úpravy a doplňky, které ale pro naše pojednání nejsou zásadní.

⁸ EDZ, s. 19.

⁹ Srov. EDZ, s. 23.

¹⁰ A. R. George, *The Babylonian Gilgamesh Epic: Introduction, Critical Edition and Cuneiform Texts*, 1, Oxford – New York: Oxford University Press 2003, s. 159; B. Hruška – J. Prosecký – M. Rychtařík (eds.), *Epos o Gilgamešovi*, Praha, Lidové noviny 2003, s. 24.

verze jsou z prvních staletí –2. tisíciletí,¹¹ ale předcházelo jim šest epických skladeb, jejichž předlohy zčásti pocházejí z –21. století.¹²

Když pak autor přibližuje obsah eposu, říká: „Děj začíná popisem, dokonalé, nesmrtelné zdi...“¹³ Ve skutečnosti děj začíná představením hlavního hrdiny, což je samo o sobě krajně důležité, a pak si stručně všímá *hradby* (I,11 n.). Mluvit o její nesmrtelnosti je poněkud přehnané. Trochu přehnané je i říkat o králi Gilgamešovi: „Za tímto účelem týrá dělníky...“¹⁴ když je řeč o stavbě hradby. Vždyť týráním dělníků není možné nic postavit. Ve skutečnosti Gilgameš ukrutně zatěžoval stavební dělníky pracovními povinnostmi. (Přízněji však, že toho si Sedláček všímá alespoň později.) Eposu přitom nejde ani tolik o sociální otázku, ale předně vypovídá o propasti, která odděluje krále od ostatních lidí. Dále pak o smrti Gilgamešova přítele říci jen lakonicky „Enkidu umírá“¹⁵ je škoda, poněvadž jeho smrt je velmi závažným momentem celého příběhu. Enkidu byl zabit bohyní za trest Gilgamešovi, jemuž se pak přítelova smrt stala podnětem k hledání nesmrtelnosti. Nemyslím ani, že by Enkidu byl coby účelový nástroj bohů zosobněním škodícího chaotického zla.¹⁶ Pozoruhodným nedopatřením však je výrok o Gilgamešově vztahu k hradbě: „Nechává ji tedy rozestavěnou a se svým přítelem se vydává za ni“.¹⁷ Jako by autor během psaní zapomněl, že Enkidu přišel o život.

Podceněn je rovněž motiv nesmrtelnosti: „... nesmrtelnost mu však nakonec sice o kousek, ale nenávratně unikne“.¹⁸ Gilgamešovi nemůže uniknout něco, co neměl šanci získat. (Pikantní je, že doklad toho sám Sedláček na s. 18 cituje: Kam běžíš, Gilgameši? Život, jež hledáš, nenalezneš, ve dne i v noci buď stále vesel!). Kromě toho panuje v knize nejasnost nad rostlinou, kterou Gilgameš získal podle Utnapištimovy rady. Sedláček sám píše: „Po nalezení Ut-napištimu získává Gilgameš ze dna mořského kýženou rostlinu, která mu má navěky darovat mládí. Vzápětí však usíná a rostlinu ztrácí“.¹⁹ V eposu se ale píše, že rostlinu ztratil, když se šel mýt a rostlinu nehlídal (XI,295–299). Je třeba doplnit, že po nalezení mytické osobnosti Utnapištima, hlavního hrdiny příběhu o potopě, se Gilgameš především přesvědčuje o své smrtelnosti, o její povaze a nevyhnutelnosti. Vzhledem k tomu se pak zdá, že rostlina ho má pouze omladit, ne mu navěky darovat mládí. V každém případě rostlinu Gilgameš náhodou ztrácí, jako by ani na ni neměl nárok. V eposu jde vůbec o to, že Gilgameš poznává, a nakonec uznává svou smrtelnost.²⁰ I když mezopotámské tradice z něj nakonec udělaly božstvo.

¹¹ A. R. George, *The Babylonian Gilgamesh Epic*, s. 159; B. Hruška – J. Prosecký – M. Rychtařík (eds.), *Epos o Gilgamešovi*, s. 25.

¹² Srv. Walther Sallaberger, *Das Gilgamesch-Epos: Mythos, Werk und Tradition*, München: C. H. Beck 2013, s. 36; B. Hruška – J. Prosecký – M. Rychtařík (eds.), *Epos o Gilgamešovi*, 24.

¹³ EDZ, s. 19.

¹⁴ *ibid.*

¹⁵ *ibid.*

¹⁶ *ibid.*, s. 30.

¹⁷ *ibid.*, s. 26.

¹⁸ *ibid.*, s. 23.

¹⁹ *ibid.*, s. 34.

²⁰ K intenci Eposu o Gilgamešovi srv. J. Hoblík, První smrt aneb Gilgameš a Lévinas, in: J. Kružík – K. Novotný (eds.), *Emmanuel Lévinas: Filosofie a výchova: Ke stému výročí narození Emmanuela Lévinase*, Praha: UK FHS 2006, s. 150-160, zvl. s. 153-155.

Je tedy na místě pochybovat, že autorovi jde o „co možná nejautentičtější přiblížení cenných myšlenek dávných věků slovy původního myslitele“.²¹ Vždyť ale ony myšlenky tolik zaplétá do vlastních úvah! Chce také „hledat v celé historii od počátků naší kultury“²² (ve 2. vydání čteme ještě problematičtější znění „od úplných počátků“).²³ Ale copak Epos o Gilgamešovi patří do „naší kultury“ a je jejím počátkem? A co je vlastně „naše kultura“? Domnívám se, že se autor s intencí eposu prostě mýlí, což potvrzuje i jeden z dodatků ve vydání z roku 2012: „Gilgamešova snaha postavit zed', jaká nemá obdoby, je ústřední zápletkou celého příběhu“.²⁴ Ústřední zápletkou přeci spočívá v Gilgamešově hledání nesmrtelnosti... Jinak si ale zde ve svých úvahách můžeme vystačit s prvním vydáním, protože nechceme sčítat nesrovnalosti, jichž druhým vydáním přibylo.

K pojednání biblické literatury

Podívejme se ještě na to, jak autor podává biblickou literaturu v kapitole „Pradávná ekonomie“. Zde ale vidíme, že se při studiu bible opírá především o popularizující publikace filozofa Jana Sokola a o nedohledatelný titul „Novotný, A.: Biblický slovník, Nedělní besídka, Hradec Králové 1928“ (až ve 2. vydání uvádí vydání z roku 1992). A přitom téma si žádá nahlédnout do problematiky ekonomie starověkých civilizací, jíž se mimochodem zabýval i zmiňovaný Hruška, a stejně tak do bohaté exegetické literatury z oblasti biblistiky.²⁵

Proto se vlastně nelze divit přítomnosti paušálních tvrzení, jako je toto: „Zkrátka příroda a přirozenost měla pro Hebreje spíše kladnou hodnotu, kdežto městská civilizace zápornou“.²⁶ Ve skutečnosti měli Hebrejci k městu jako takovému ambivalentní vztah, a ne náhodou se mnoho starozákonních látek točí kolem Jeruzaléma. Podobně kontrast města a venkova zasazuje Sedláček bez hlubšího vhledu i do poměrně pozdního spisku Píseň písní,²⁷ jejíž mluvčí ale ve skutečnosti právě jako obyvatel města idealizuje přírodu. Kromě toho, pokud by se tu očerňovalo město, proč by milá byla přirovnávána k Jeruzalému?

Přikročme ale ještě k jednomu tematickému okruhu. Sedláčkovi záleží na dávných předstupních moderních vymoženostech. Jen by to ale někdy neměl přehánět s projekováním do minulosti: „S myšlenkou lineárního pokroku v čase přišlo až hebrejské myšlení“.²⁸ Jakási linearita je sice hebrejskému myšlení vlastní (pomineme-li, že je to jen zjednodušující schéma), ale s pokrokem nemá mnoho společného (například obnova jeruzalémského chrámu v době po „babylonském zajetí“ je spíš realizací naděje než pokrokem v moderním smyslu slova). Pokud by to tak vskutku bylo, mělo by to být i náležitě zdůvodněno. Ostatně vývoj a pokrok není zcela totéž. Sedláček ale pokrok odvozuje ze spojení lineárního času a odbožštění přírody a dále z celých dějin židovstva (což je ovšem přehnané) jako dějin

²¹ EDZ, s. 15.

²² *ibid.*, s. 14.

²³ *ibid.*, s. 23.

²⁴ *ibid.*, s. 36.

²⁵ Ve vztahu bible (popř. teologie) a ekonomie by bylo možné doporučit tituly jako sborník o starověké ekonomii starověkého Judska *The Economy of Ancient Judah in Its Historical Context* (2015), dále pak *Genug für alle* (2012) od rakouské evangelické teoložky Barbary Rauchwarterové, *Wirtschaft ohne Ethik? Biblische Beiträge zu Grundfragen des Wirtschaftslebens*, Gießen (2000) německého evangelického teologa Helmuta Burkhardta. V češtině je dávno známa *Etika hospodářství I-II* (1984/1990, česky 1994) švýcarského evangelického teologa Arthura Richa, aniž by to však Sedláček zaznamenal.

²⁶ EDZ, s. 27.

²⁷ *ibid.*, s. 31.

²⁸ *ibid.*, s. 35.

čekání na Mesiáše.²⁹ Copak ale jsou (takto pojaté či vůbec) dějiny totéž co pokrok? Jak s pokrokem věcně souvisí čekání na Mesiáše? Dále pak autor dluží důkladnější zdůvodnění, jak z pojetí dějin, které mají počátek a konec, vlastně vyplývá, že výzkum s opožděnými plody má smysl.³⁰ Dalo by se sice říci, že desakralizace panovníka v Izraeli znamenala jakýsi pokrok, i když kategorie pokroku nebyla tehdy známa – nicméně tvrzení, že se tím Izrael postavil faraonově vůli³¹, nedává smysl. Navíc došlo spíš k dílčí desakralizaci, přesněji řečeno k neuznávání jeho božského původu. Kromě toho panovník nebyl ani zdaleka jen „nositelům hospodářské politiky“. Paušálně Sedláček hodnotí „celou instituci kralování“ jako něco, co se ve Starém zákoně „nedoporučuje“. ³² Ve skutečnosti se Starým zákonem proplétá dvojí tendence – prokrálovská (2. Samuelova 7,4–17) a království odmítající (Soudců 9,8–15), přičemž s druhou tendencí nelze zcela ztotožňovat kritiku výkonu moci historických králů, protože se v ní odráží konflikt představ lidské a božské moci. Ale tím jen naznačuji, že je zapotřebí výrazně jemnějších distinkcí, založených na studiu.

Nyní se dostáváme k řadě dílčích nesrovnalostí, z nichž vyjmeme alespoň některé charakteristické. Tvrzení, že Židé mají zakázáno zobrazování živých bytostí,³³ by potřebovalo zpřesnění ve vztahu ke kultickým zobrazením, a kromě toho není jasné, jak s tím souvisí, že „Židé nežili v abstraktních světech idejí“. ³⁴ Následující tvrzení je ale vyloženě zmatené: „Jejich ráj – Eden – byl umístěn zde na zemi na daném místě v Mezopotámii a v daném čase, který mají odměřený přesnou genealogií již od Adama a Evy“. ³⁵ Co je to ale „dané místo“ a „daný čas“? Jak může být čas odměřen genealogií? Co je na hebrejské genealogii přesného? Není ani příliš jasné, zda to autor nechápe jako historickou záležitost.

Dvě jiné nesrovnalosti jsou spojeny se starozákonní knihou Jób. Na jednom místě cituje autor svého velmi oblíbeného odborníka na judaismus, ale nikoli bezrozporného autora Wernera Sombarta: „Spravedliví tedy dochází odplaty na tomto světě a hříšníci na tomto světě pykají.“ A takřka v návaznosti na to prohlašuje: „Proto musí Job hořce naříkat...“³⁶ Copak ale Jób nepatří mezi „spravedlivé“? Ani autor to předtím nepopírá a tvrdí, že takové Bůh odměňuje. Vedle toho je kniha Jób podle Sedláčka „mimořádně jediné místo ve Starém zákoně, kde ďábel explicitně vystupuje“. ³⁷ Starý zákon zná sice satana, ale nezná ďábla – a tyto dvě postavy se potkávají a splývají až v raném judaismu (výraz ďábel také pochází z řečtiny).³⁸ Patrně však málokdo to dokáže rozlišit. Podobně rozšířená je domněnka, že „Jeruzalém hebrejsky znamená doslova město pokoje“. ³⁹ Jedná se tu o lidovou etymologii, kterou etablovali rabíni, zatímco jméno města znamená „to, co založil (bůh) Šalim/město Šalimovo“. ⁴⁰ Jinde autor zmiňuje známý biblický motiv Izraelců, kteří při svém putování

²⁹ EDZ, s. 35.

³⁰ *ibid.*, s. 41.

³¹ *ibid.*

³² *ibid.*, s. 42.

³³ *ibid.*, s. 38.

³⁴ *ibid.*

³⁵ *ibid.*, s. 39.

³⁶ *ibid.*, s. 52.

³⁷ *ibid.*, s. 54.

³⁸ Srv. D. E. Aune, Teufel, IV. Neues Testament, in: *Religion in der Geschichte und Gegenwart*, 8, Tübingen 2005, sl. 184 n.

³⁹ EDZ, s. 60.

⁴⁰ Srv. M. Ben-Dov, *Historical Atlas of Jerusalem*, New York: Continuum International Publishing Group 2002, s. 23.

pouští reptali proti Mojžíšovi a zpochybňovali cestu ke svobodě. V tom ale nevězí „dilema komfortu a svobody“,⁴¹ nýbrž dilema nad aktuální námahou a nedohledností cíle ve střednědobé perspektivě. Jiné otazníky vzbuzuje i definice sedmého dne jako dne odpočinku: „V tento den nesměl pracovat vůbec nikdo, kdo náležel pod autoritu věřícího Žida“.⁴² Co totiž znamená „náležet pod autoritu věřícího Žida“?

V přehlídce nedopatření bychom mohli pokračovat, a to i v partiích věnovaných Novému zákonu.⁴³ Ale to bychom se jen znovu a znovu přesvědčovali o tom, že přednost má to, co autor chce říci, oproti ověřené fakticitě a pečlivému čtení pramenů. Autor jako by v sobě našel vůli lidem sdělovat jakési poselství – díky této vůli našel množství čtenářů a posluchačů, aniž by jim ale dodal dostatečně kvalitní látku. Mohli bychom jít ale ještě o krok dál a upozornit, že otázku dobra a zla, kterou klademe do oblasti duchovního hledání a kterou vetkl do titulu, autor zodpovídá roztříštěně a nejasně,⁴⁴ a tím se celý jeho záměr ocitá na nejisté půdě.

Závěrem

Tato studie se nechce vydávat za opožděnou recenzi, je spíše reakcí na nedostatek kritických recenzí, zatímco v českém mediálním světě se *Ekonomie dobra a zla* stále znovu připomíná. V jiné své úvaze o Ekonomii dobra a zla⁴⁵ se pokouším naznačit, že tato kniha představuje případ sekulární, popřípadě post-sekulární spirituality, že jako taková se prosazuje, ovšem paradoxně navzdory své výrazné chybovosti, která zůstává dalece nepovšimnuta. Zdá se, že stačí výrazná a mediálně známá osobnost, aby čtenář vnímal záruku pro vlastní duchovní hledání.

Nyní však jsem se pokusil více zaostřit pozornost na jednotlivá pochybení, ač bez nároku na úplnost, takže se obě úvahy mohou doplňovat. Viděli jsme, že jako publikace populárně-naučná *Ekonomie dobra a zla* nepopularizuje výsledky odborného zkoumání náboženství, ale spíše prozrazuje mizivou obeznamenost s příslušnými vědními obory. Proto je překerní, že se jejím prostřednictvím dlouhodobě šíří informace o Eposu o Gilgamešovi a o bibli. Otázkou zůstává, jak určit prospěch, který ze Sedláčkovy knihy čtenář má. V perspektivě recepce literatury z dějin náboženství kniha selhává, a je tak i svým provedením zapletena do dilematu dobroty a nedobroty. Zároveň jako by odborné studium pramenů činila zbytečným. Snaží se obcerstvit starobyloú otázku dobra a zla, ale přináší sama dobré řešení této otázky? Upokojit nás může, že otázka dobra je filosofická a jako taková žije navzdory pochybením daleko horším.

Netvrdíme přitom, že dobré je totéž, co správné. Správně přečíst archaický text není rozhodně jednoduché, a proto je správnost sama diskutabilní. Nicméně ve světě humanitních věd, které by jinak samy potřebovaly značně pozdvihnout, je i mnoho relativně snadno do-

⁴¹ EDZ, s. 60.

⁴² *ibid.*, s. 61.

⁴³ K některým pochybením tohoto druhu srv. M. Stropnický, *Revolučnost dobrovolné skromnosti*, in: *Právo, Salon*, 9. 9. 2009, <<https://www.novinky.cz/kultura/salon/clanek/matej-stropnický-revolučnost-dobrovolne-skromnosti-37337>> cit. 18. 9. 2020.

⁴⁴ Právě v tom bychom se mohli shodovat s recenzí Jürgena Weiblera *Das Ideologische im Ökonomischen*, in: *Zeitschrift für Personalforschung*, č. 2, 26 (2012), (s. 205-210) s. 209.

⁴⁵ Vyjít má paralelně v časopisu *Dingir* 2/2021 pod titulem *Náboženské prameny, spiritualita a ekonomie* *Ekonomie dobra a zla v kontextu humanitních věd*.

stupných spolehlivých zjištění, k nimž je možné se prostudovat. Tím spíše pak není dobré lpět na své řeči a nestarat se, jaké nesprávnosti jsou do ní vmíchány.

Shrnutí

Tato studie analyzuje monografii Tomáše Sedláčka *Ekonomie dobra a zla*. Chápe ji jako knihu popularizující, nikoli odbornou. Postupně shrnuje část nesrovnalostí v Sedláčkově pojednání Eposu o Gilgamešovi a biblické literatury. V tom je kniha v rozporu se svou popularitou. Záleží v ní na těsné souvislosti dějin ekonomického a náboženského myšlení, ale v důsledku selhávající interpretace není s to dostát vlastnímu záměru. Tím se ale sama přímo zaplétá do dilematu (otázek dobra a zla), které sama tematizuje.

Použitá literatura

Aune, D. E., *Teufel, IV. Neues Testament*, in: *Religion in der Geschichte und Gegenwart*, 8, Tübingen 2005, sl. 184 n.

Ben-Dov, M., *Historical Atlas of Jerusalem*, New York 2002

George, A. R., *The Babylonian Gilgamesh Epic: Introduction, Critical Edition and Cuneiform Texts*, 1, Oxford – New York 2003

Hoblík, J., *Proní smrt aneb Gilgameš a Lévinas*, in: J. Kružík – K. Novotný (eds.), *Emmanuel Lévinas: Filosofie a výchova: Ke stému výročí narození Emmanuela Lévinase*, Praha 2006, s. 150-160

Hruška, B. – Prosecký, J. – Rychtařík, M. (eds.), *Epos o Gilgamešovi*, Praha 2003

Koehn, N. F., *The Moral Behind All the Numbers*, *New York Times* 2.7. 2011, URL: https://www.nytimes.com/2011/07/03/business/03shelf.html?_r=1

Lukavec, J., rec. *Sedláček, Tomáš, Druhá derivace touhy I*, URL: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/41385/sedlacek-tomas-druha-derivace-touhy-i>

Nešpor, Z., rec. Pavol Minárik, *Ekonomie náboženství a náboženství v postkomunistické Evropě*, Brno 2018, in: *Český lid*, č. 1, 107 (2020), s. 115-118

Sallaberger, S., *Das Gilgamesch-Epos: Mythos, Werk und Tradition*, München 2013

Sedláček, T., *Ekonomie dobra a zla: Po stopách tázání od Gilgameše po finanční krizi*, Praha 2009

Sedláček, T., *Ekonomie dobra a zla: Po stopách tázání od Gilgameše po finanční krizi*, Oxfordské rozšířené vydání, Praha 2012

Sedláček, T., *Economics of Good and Evil. The Quest for Economic Meaning from Gilgamesh to Wall Street*, Oxford 2011

Schloemann, J., *Schulden machen uns zu Sklaven. Der Ökonom Tomas Sedlacek über guten und bösen Kapitalismus, die Gier nach Wachstum und die Frage, warum die Euro-Krise einem Alkoholexzess gleicht*, in: *Süddeutsche Zeitung*, 4. 2. 2012, URL:

<https://www.sueddeutsche.de/kultur/kapitalismus-schuld-und-schulden-1.2521819>

Weiblera, J., *Das Ideologische im Ökonomischen*, in: *Zeitschrift für Personalforschung*, č. 2, 26 (2012), s. 205-210